

Handläggare:
Christina Koistinen
Telefon: 508 15024**Till**
Skarpnäcks stadsdelsnämnd
2016-04-14

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Underlag för budget 2017 med inriktning 2018 och 2019

Förslag till beslut

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutar följande:

1. Underlaget till budget för år 2017 med inriktning 2018 och 2019 godkänns.
2. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen.
3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Denise Melin
Stadsdelsdirektör

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	3
1.1 Ett Stockholm som håller samman.....	3
1.2 Ett klimatsmart Stockholm.....	4
1.3 Ett ekonomiskt hållbart Stockholm.....	4
1.4 Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	5
2 Nämndens verksamhetsområde	5
2.1 Förskoleverksamhet	5
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid	6
2.3 Äldreomsorg.....	8
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	9
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri	10
2.6 Stadsmiljöverksamhet	11
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	11
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder	12
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	12
3.1 Drift.....	12
3.2 Investeringar.....	14
4 Övriga redovisningar	14
5 Lokalförsörjningsplan.....	17
5.1 Inledning	17
5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler	17
5.3 Kapacitetsbeskrivning	18
5.4 Förändringar i lokalbeståndet.....	19
5.5 Kostnadsutveckling.....	20
5.6 Effektiviseringsmöjligheter	21
5.7 Övrigt	21

Bilagor

Bilaga 1: Stadens blankettset

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Förvaltningen arbetar med att bidra till ett jämlikt och hållbart Stockholm. Nämndens verksamheter ska erbjuda kostnadseffektiv samhällsservice med god kvalitet. Förvaltningen uppmärksammar barnets rättigheter samt de mänskliga rättigheterna och utvecklar ett jämställdhetsperspektiv i alla verksamheter.

Nedan presenteras de strategiska satsningarna i punktform för hur nämnden bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål under treårsperioden.

1.1 Ett Stockholm som håller samman

Förskoleverksamhet

- Ersätta paviljonger och äldre förskolor till moderna förskolor och uppfylla barnomsorgsgarantin
- Rekrytera och behålla förskollärare
- Skapa tid för förskollärare till reflektion och utveckling enligt uppdraget i förskolans läroplan
- Skapa mer tid för förskolechef att vara pedagogisk ledare

Verksamhet för barn, kultur och fritid

- Verka för en ”sammanhållen stadsdel” med skolor, polis, föreningar, kulturliv och ungdomar
- Motverka social oro inom det förebyggande arbetet bland annat genom Skarpnäckslyftet
- Vidareutveckla Skarpnäcks kulturhus till ett attraktivt kultur- och demokratocentrum för invånarna i stadsdelsområdet
- Verka för en sammanhållen ungdomsverksamhet i hela stadsdelsområdet

Äldreomsorg

- Fokusera på kontinuitet vid planering av bemanningen inom hemtjänsten så att den äldre får hjälp av så få olika personer som möjligt
- Fortsätta satsa på kompetensutveckling för att möta äldre med särskilda behov såsom personer med demenssjukdom, äldre med psykisk ohälsa och/eller missbruk
- Fortsätta stärka uppföljningen av verksamheterna och utveckla individuppföljningen

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

- Fortsätta stärka uppföljningen av verksamheterna samt utveckla individuppföljningen
- Fortsätta att utveckla organisationen med betoning på samarbete och samverkan mellan enheterna inom den nya avdelning som kommer att bildas genom sammanslagning av avdelningen för individ- och familjeomsorg och enheten för funktionsnedsättning
- Integrera ett sammanhållet arbetssätt inom utredning av barn och ungdom, som har problematik med både funktionsnedsättning och vårdnadshavare som brister i omsorgen

Individ- och familjeomsorg, inkl. socialpsykiatri

- Fortsatt arbete med strategin för en sammanhållen socialtjänst
- Fortsatt arbete med kvalitetsutveckling av arbetet med ensamkommande flyktingbarn
- Vidareutveckla ett inkluderande stöd för barn och ungdom med romsk bakgrund i samverkan med förskola och skola
- Brukarinflytandet förstärks vid de myndighetsutövande enheterna
- Fortsätta att utveckla alternativa boendeformer för personer med samsjuklighet

Stadsmiljöverksamhet

- Sköta, rusta upp och utveckla lekplatser, parker, strandbad och naturområden i dialog med medborgarna.

1.2 Ett klimatsmart Stockholm

- Arbeta utifrån stadens vägledning för kemikaliesmart förskola
- Bidra till att minska förekomsten av skadliga ämnen i förvaltningens verksamheter bland annat genom ett fortsatt fokus på kemiska ämnen i byggmaterial samt ett nytt fokus på kemiska ämnen i lekutrustning
- Vidareutveckling av miljöarbetet med fokus på matavfall, elbilar och minskad elförbrukning med utgångspunkt från Stockholms miljöprogram. Miljöarbetet sker både i egen regi och i samarbete med entreprenörer

1.3 Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

- Utveckla samarbetet internt och med andra förvaltningar för samnyttjande av resurser
- Fortsatt arbete med att sänka sjukfrånvaron
- Fortsatt arbete för en god arbetsmiljö

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

- Genom sammanhållna insatser stödja alla bidragstagare till egen försörjning
- Öka möjligheten för personer med psykiska funktionsnedsättningar att ta steget från biståndsbedömd sysselsättning till arbete, praktik eller studier
- Bidra till stadens arbete med att utveckla samarbetet mellan myndigheter inom rehabiliteringsområdet för sjukskrivna personer med försörjningsstöd
- Utveckla arbetssätt kring personer som står utan boende och som bor i kostsamma boenden såsom hotell, härbärge och vandrarhem
- Brukarinflytandet stärks vid den myndighetsutövande enheten

1.4 Ett demokratiskt hållbart Stockholm

- Arbeta utifrån nämndens program mot nazism, rasism och våldsbejakande extremism bland annat genom att utveckla metoder för tidig upptäckt av radikalisering
- Arbete inom alla verksamhetsområden med kompetensutveckling inom ramen för jämställdhet och rättvisa
- Systematiskt arbete med att öka brukar- och medborgarinflytande
- Verka för att förvaltningens kommunikation är aktiv, tillgänglig och trovärdig och sker utifrån mottagarens behov och förutsättningar

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Förskoleverksamhet

Under en tid skedde utbyggnaden av förskolor i paviljonger, då antalet barn ökade. Enligt befolkningsprognosen förväntas ökningen av antalet barn i åldern 1-5 bli marginell de kommande åren. Prognosen kan förändras, då den hänger ihop med färdigställandet av nya bostäder.

Förvaltningen fortsätter att bygga nya och rusta upp eller ersätta äldre förskolor. Utmaningar är ökade lokalkostnader och ökat behov till barn som behöver stöd. En fortsatt utmaning är också att erbjuda förskoleplatser i samklang med efterfrågan samt att ersätta gamla otidsenliga och tillfälliga paviljonger med permanenta lokaler. Planeringen för detta beskrivs i lokalförsörjningsplanen.

Skolverkets reviderade allmänna råd rekommenderar färre barn i barngrupperna. För att förverkliga rekommendationen behöver förvaltningen skapa 27 nya grupper, 11 för de yngre och 16 för de äldre barnen. Det motsvarar minst 4 nya förskolor.

För att jämföra med andra behövs nyckeltal/mått som är neutrala och enkla att ta fram, som till exempel barngruppsstorlekar och personaltätet.

Prognos förskolebarn

1-5 år

År	2016	2017	2018	2019	2022	Förändring 2016-2022
Hammarbyhöjden	531	572	587	602	617	+16,2
Björkhagen	446	456	483	501	545	+22,2
Kärrtorp/Enskededalen	716	684	693	698	677	-5,4
Bagarmossen	853	862	851	876	895	+4,9
Skarpnäcks Gård	647	630	618	619	622	-3,9
Hela Skarpnäck	3 193	3 204	3 232	3 296	3 356	+5,1

Källa: Sweco AB

Läroplanens tydliga krav på att det ska finnas minst en förskollärare i varje barngrupp innebär ett fortsatt behov av att rekrytera personal. En strategisk fråga för staden är att fler förskollärare utbildas med tanke på den utbyggnad av förskolor som pågår.

Ur ett barnperspektiv är det bra om föräldraledigas barn har en förskoleplats. Själva verksamheten är mellan klockan 9 och 15. Övrig tid är omsorg. Ökas behovet av omsorg, behövs mer resurser tillföras förskolan för att öka personaltätheten.

Kompetensförsörjning

Förvaltningen konstaterar att det finns ett fortsatt behov av att rekrytera förskollärare. Verksamheterna fortsätter att ta emot lärarstudenter i den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU), som är ett viktigt led i det arbetet. Det finns ett behov av att utbilda fler handledare till VFU-studenterna. För att locka nya medarbetare kommer förvaltningen att fortsätta anordna rekryteringsdagar. Förvaltningen ser att det finns behov av gemensamma satsningar i staden för vidareutbildning av barnskötare till förskollärare. Som en del i att kvalitetssäkra verksamheterna har förvaltningen gjort en inventering över barnskötarnas utbildningsnivå. Syftet med detta är att förskolan på längre sikt har barnskötare med grundutbildning som lägsta utbildningsnivå. Förvaltningen verkar för att de barnskötare som idag är tillsvidareanställda inom förvaltningen men som saknar grundutbildning, utbildar sig. Förvaltningen ser även att det finns behov av utbildningar utifrån förskollärarens tydligare uppdrag i läroplanen.

I samband med att förskolan blev en egen skolform tydliggjordes förskolechefernas och förskollärarnas roll. Arbetet för förskollärarna att ansöka om förskollärlägitimationer pågår. Förvaltningen ser att staden behöver ha en strategi för hur förvaltningarna ska hantera de medarbetare som inte får legitimation.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron har fortsatt att öka inom förskolan. I januari 2015 var den 6,21 procent och i december 8,41 procent. Främst är det långtidssjukfrånvaron som ökat. Cheferna arbetar aktivt med de personer som är långtidssjukskrivna. Avdelningen arbetar även förebyggande mot nyinsjuknande bland annat genom att följa upp de personer som har upprepade korttidsfrånvaro.

Ledarförsörjning

Inom en 10-årsperiod uppnår 62 procent av cheferna (8 av 13) inom förskoleavdelningen 65 år. Förvaltningen inventerar intresse för ledarskap. Förvaltningen ser att även staden behöver utveckla gemensamma insatser för att uppmuntra medarbetare att bli chefer och ledare.

En hållbar arbetsmiljö är viktig. Förskolecheferna behöver mer tid som pedagogisk ledare. De behöver stöd inom den egna organisationen och från förvaltningen.

Omställning

Förvaltningen fortsätter att arbeta för att behålla andelen förskollärare. Förvaltningen måste arbeta med att minska personalomsättningen bland förskollärare och barnskötare under perioden.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Förvaltningen kommer att fortsätta prioritera det förebyggande arbetet för att minska antalet ungdomar som börjar med droger, kriminalitet och andra normbrytande beteenden. Andelen unga i åldrarna 10-18 år ökar stort i stadsdelsområdet under de kommande åren och det förebyggande arbetet behöver prioriteras.

Prognos - ökning av antal unga 7-18 år

År	2016	2017	2018	2019	2022	Förändring 2016-2022
7-9 år	1 760	1 753	1 757	1 789	1 731	- 1,6 %
10-12 år	1 467	1 552	1 638	1 687	1 690	+ 15,2 %
13-15 år	1 267	1 352	1 406	1 442	1 608	+ 26,9 %
16-18 år	1 218	1 233	1 275	1 292	1 417	+ 16,3 %
7-18 år	5 712	5 890	6 076	6 210	6 446	+ 12,9 %

Källa: Sweco AB

Trygghetsprojektet Skarpnäckslyftet och avtal som funnits med bostadsbolagen avslutades 2015. Ett fortsatt stöd är en förutsättning för att det framgångsrika samarbetet mellan bostadsbolag, socialtjänsten, polisen, skolorna, föräldrar, ungdomar och föreningslivet inte ska upphöra.

Staden behöver ta ett långsiktigt ansvar för elever med låg närvaro i skolundervisningen. Det samarbete som byggts upp inom pilotprojektet samverkan skola och socialtjänst (PPSS) borde övergå till permanent verksamhet. Förvaltningen kommer att tillsammans med utbildningsförvaltningen och barnavårdscentralen söka medel för SIG (sociala insatsgrupper) gällande tidiga insatser för barn. För att kunna ha en långsiktig planering för PPSS och SIG och att behålla kompetent personal behöver det finnas en långsiktig finansiering för dessa verksamheter.

I stadsdelsområdet finns grupper av unga vuxna som på grund av sin ålder inte längre har tillgång till ungdomsgårdarna. Därför kommer förvaltningen på försök att öppna en ungdomsgård för unga vuxna på Skarpnäcksfältet, förutom den som redan finns i Bagarmossen. Dessutom finns ungdomar och unga vuxna som rör sig mellan stadsdelsområdesgränserna. På grund av detta har förvaltningen gränsöverskridande samarbete avseende SIG med Enskede-Årsta-Vantör samt Farsta stadsdelsförvaltningar. Ungdomsgårdarna utvecklar sitt arbete genom ett utbildningsprogram vad gäller jämställdhet, mångfald och genusfrågor. En ungdomsgård är öppen enbart för flickor en kväll i veckan samtidigt som en annan är öppen endast för pojkar.

Förvaltningen fortsätter att utveckla metoder kring tidig upptäckt av barn som riskerar att fara illa genom stärkt samverkan mellan socialtjänst, skola och hälso- och sjukvården. Förvaltningen planerar att söka medel från socialförvaltningen för en familjecentral.

Möjligheten till sommarjobb för ungdomar är viktig för deltagandet i samhället. Eftersom antalet ungdomar ökar under planperioden ökar också behovet av arbetsplatser som tar emot ungdomarna. Det är särskilt angeläget för integrationen av ensamkommande flyktingungdomar att de ges möjlighet till feriearbete.

Förvaltningen genomför under 2016 tillsammans med Stockholmshem AB och Brottsförebyggande rådet (BRÅ) en tredje utvärdering av projektet Skarpnäckslyftet. Det gagnar hela staden att resultaten av stadsdelsförvaltningarnas brottsförebyggande och trygghetsskapande insatser sprids och jämförs med varandra. Arbetet med stadens kunskapsbank behöver utvecklas och implementeras.

Skarpnäcks kulturhus utvecklas i samverkan med boende, föreningar, kulturförvaltning,

socialförvaltning och arbetsmarknadsförvaltning. Kulturhuset är en öppen, demokratisk och kulturell mötesplats tillgänglig för alla. Ett rikt, varierat och levande kulturliv med ökad tillgänglighet erbjuds. Förvaltningen kommer att fortsätta bevaka att aktiviteter för ungdomar med funktionsnedsättningar finns inom stadsdelsområdet.

2.3 Äldreomsorg

Antalet personer äldre än 80 år kommer att minska fram till 2020 och ökar sedan igen den påföljande tioårsperioden. Samtidigt kommer antalet personer i åldern 65-79 år att öka. Ökningen av de yngre pensionärerna kommer sannolikt inte att påverka verksamheten i någon större utsträckning. Behov av äldreomsorg kommer som regel först efter 80 års ålder, vilket gör att behovet av antalet vård- och omsorgsboendeplatser beräknas minska fram till cirka år 2020. Framtida boendeformer för äldre bör ses över. Fler och mer flexibla lösningar behövs, exempelvis mellanboende.

Prognos antal äldre

År	2016	2017	2018	2019	2022	Förändring 2016-2022
65-79 år	4 083	4 299	4 503	4 713	5 276	+29,2 %
80 år +	1 374	1 331	1 311	1 287	1 322	-3,8 %
Totalt	5 257	5 630	5 814	6 000	6 598	+20,9 %

Källa: Sweco AB

På vård- och omsorgsboendet Hemmet för Gamla uppfyller den äldre byggnaden troligen inte dagens krav på god arbetsmiljö och måste på sikt ersättas med ett nytt vård- och omsorgsboende. Avtalet med Vardaga som driver Hemmet för Gamla löper ut den 30 september 2017.

Avtalsuppföljningar är en alltmer omfattande uppgift för förvaltningen, eftersom antalet utförare är stort, framförallt inom hemtjänsten. Verksamhets- och individuppföljning behöver utvecklas och samordnas, till exempel genom strukturerat arbete med resultat av brukarundersökningar, för att öka kvaliteten och säkerställa att biståndsbesluten följs.

Den biståndsbedömda dagverksamheten, för personer med demenssjukdom eller kognitiv svikt har ny utförare från november 2015. En utmaning är att utveckla verksamheten och möta de äldres och de anhörigas behov och önskemål om till exempel mer flexibla öppettider utan att ge avkall på kvaliteten. Dagverksamheterna behöver anpassas så att de är attraktiva även för yngre äldre personer med demenssjukdom (65-75 år).

Kompetensförsörjning

Förvaltningen ser behov av att utveckla kunskaperna om jämställdhet såväl i biståndshandläggningen som i hemtjänsten. I båda dessa verksamheter finns också ett behov av ökad kompetens inom området psykisk ohälsa och demenssjukdomar. Förvaltningen kommer att satsa på kompetensutveckling inom dessa områden under perioden, och ser gärna att staden stödjer och samordnar sådana insatser.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron inom avdelningen för äldreomsorg har fortsatt att öka. I januari 2015 var sjukfrånvaron 10,5 procent och i december 13,36 procent. Korttidsfrånvaron har minskat under året, men den långa sjukfrånvaron har fortsatt att öka. För att sänka sjukfrånvaron inom

äldreomsorgen fortsätter det systematiska arbetet med fokus på personer som är långtidssjukskrivna och de som har hög korttidsfrånvaro.

Skarpnäcks kommunala hemtjänst har inlett ett hälsoprojekt på tre år som framför alla syftar till att minska korttidsfrånvaron. I projektet erbjuds hälsoprofilsbedömningar till medarbetarna och resultatet sammanställs på gruppnivå. En annan del i arbetet med att minska sjukfrånvaron är att enheten kommer att omorganiseras under 2016 för att skapa ett närmare ledarskap med större möjligheter till uppföljningar.

Omställning

Skarpnäcks kommunala hemtjänst ser ingen förändring av antal ärenden. Förvaltningen ser kontinuerligt över personalstyrkan.

Ledarförsörjning

Inom en 10-års period uppnår 60 procent av cheferna (tre av fem) inom avdelningen 65 år. Förvaltningen inventerar intresse för ledarskap. Förvaltningen ser att staden behöver utveckla gemensamma insatser för att uppmuntra medarbetare att bli chefer och ledare. Förvaltningen ser även ett fortsatt behov av stadens chefsutvecklingsprogram för chefer inom äldreomsorgen.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Förvaltningen planerar utbyggnad av gruppboendestäder för personer som omfattas av Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Ett boende med sex lägenheter kommer att påbörjas under 2016 och beräknas färdigställas under 2017. Det kommer sannolikt att behövas boendeformer för yngre med demenssjukdomar. Likaså ökar gruppen unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Denna grupp efterfrågar servicebostad eller bostad med stöd av personal.

Förvaltningen vill, i samarbete med socialförvaltningen, se över vilken typ av boende och vilken daglig verksamhet målgruppen önskar och har behov av. De enskilda ska ha rätt insatser och det behövs en långsiktig plan för dem, där en ökad självständighet är målet. Förvaltningen ser gärna att staden tar initiativ till en sådan utredning. Staden behöver också se över hur många grupp- och serviceboendestäder varje stadsdelsområde ska ha och var behovet är störst.

Kompetensförsörjning

Beställarenhetens medarbetare har ett fortsatt behov av kompetensutveckling inom uppföljning och samverkan med privata utförare och entreprenörer. Det finns också behov av att utveckla kunskaper kring jämställdhetsperspektiv i biståndshandläggningen.

Det är för närvarande svårt att rekrytera erfarna biståndshandläggare inom funktionsnedsättning.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron inom beställarenheten har minskat under 2015, från 10,44 procent i januari till 8,0 procent i december. Eftersom det är en liten enhet får enstaka långtidssjukskrivning stor påverkan på statistiken.

Ledarförsörjning

Förvaltningen ser att staden behöver utveckla ett trainee- och chefsutvecklingsprogram för

medarbetare och chefer som arbetar inom funktionsnedsättning. Förvaltningen ser också ett behov av stadsgemensamma insatser för att uppmuntra medarbetare att bli chefer och ledare.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Förvaltningen arbetar utifrån en strategi för ”En sammanhållen socialtjänst i Skarpnäck” i syfte att nå en innovativ, långsiktig och hållbart evidensbaserad socialtjänst. Ingen invånare som söker stöd från socialtjänsten ska hamna mellan olika ansvarsområden. Forum finns för ärenden som berör fler än en enhet.

Antalet ensamkommande flyktingbarn och ungdomar har ökat kraftigt det senaste året. En långsiktig plan för arbetet med ensamkommande behövs i staden.

Inom individ- och familjeomsorgen ser förvaltningen ett ökat behov av insatser för barn och ungdom under treårsperioden. Framför allt gäller denna ökning barn och ungdomar med funktionsnedsättning av olika slag och som har behov av insatser enligt både SoL och LSS. Det är därför viktigt att förvaltningen utvecklar en integrerad utredningsmetod mellan dessa två utredningsgrenar.

Skarpnäcks stadsdelsområde har en hög andel hemlösa med dålig hälsa inom målgruppen missbruk och socialpsykiatri. Alternativa boendeformer för målgruppen behöver ses över. Brukarna inom båda grupperna behöver göras mer delaktiga i de verksamheter som riktar sig till dem genom att staden till exempel stödjer brukarorganisationernas deltagande i brukarråd och brukarrevisioner. Anhörigstödet behöver utvecklas för båda grupperna.

Inom verksamhetsområdet våld i nära relationer är Relationsvårdscentrum Sydost (RVC) beroende av extern finansiering. Förvaltningen ser att staden bör arbeta för att även hälso- och sjukvården ingår som part i arbetet inom insatser för våld i nära relationer, och på detta sätt uppnå delat ansvar för denna inom folkhälsoarbetet viktiga verksamhet.

Barn som upplevt våld i familjen måste uppmärksammas för att kunna få det skydd och stöd de behöver. Inom utredningsenheten barn och ungdom tillhör cirka 30-40 procent av barnen som utreds denna målgrupp. Med nuvarande arbetsbelastning är detta en stor utmaning för utredningsenheten.

Det är angeläget att staden fortsätter att hålla samman insatserna för våldsutsatta och våldsutövare utifrån konceptet ATV Utväg Skaraborg. Metoden innebär att personal arbetar med en helhetssyn gällande insatserna för bägge grupperna.

Kompetensförsörjning

Inom yrkeskategorin socialsekreterare är det svårt att rekrytera till nya tjänster. Förvaltningen ser det som angeläget att implementera stadens handlingsplan för socialsekreterare och biståndshandläggare.

Förvaltningen lägger fokus internt på att utveckla en sammanhållen socialtjänst och det prioriteras under den kommande treårsperioden. Förvaltningen kommer att arbeta med arbetssätten ”Lean” och ”Leda för resultat” på samtliga enheter.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron har under 2015 minskat, från 5,12 procent i januari till 4,75 procent i december. Under kommande treårsperiod fortsätter förvaltningen arbetet med att sätta in tidiga och aktiva åtgärder för att förhindra nya långtidssjukskrivningar.

Ledarförsörjning

Inom en 10 års period uppnår 38 procent av cheferna (6 av 16 inklusive gruppledare) inom avdelningen 65 år. Förvaltningen inventerar intresse för ledarskap.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Bostadsbyggande

Förvaltningen kommer fortsätta samarbetet med centrala förvaltningar i program- och planprocesser. Programmet för Hammarbyhöjden och Björkhagen, som slutförs 2016, kommer under de kommande åren resultera i detaljplaner för cirka 2600 nya lägenheter. Även programmet för Bagarmossen-Skarpnäck färdigställs under 2016 och innebär att 2500 till 3500 nya bostäder kan byggas.

Förutom de två större programmen har planarbete påbörjats för cirka 1300 nya bostäder utspridda inom stadsdelsområdet. Det är osäkert hur många av dessa som kommer att hinna färdigställas under planperioden.

I samband med att nya bostäder planeras anmäler förvaltningen till exploateringskontoret vilket behov av nya förskoleplatser och gruppboheter som uppkommer.

Parker och grönområden

Förvaltningen kommer fortsätta arbetet med att utveckla och rusta upp lekplatser, parker och naturområden. Ett viktigt uppdrag är skötseln av parker och grönområden, så att de upplevs som attraktiva platser för rekreation, lek, motion och samvaro. Det inledda utvecklingsarbetet av Flatens naturreservatet kommer att fortsätta med syfte att skapa ett attraktivt besöksmål året runt med ett tydligt hållbarhetsperspektiv. I det arbetet samarbetar förvaltningen med flera förvaltningar och det har då uppmärksamats att det saknas en tydlig ansvarsfördelning inom staden när det gäller rekreations- och friluftsförhållanden. Förvaltningen anser att det behövs en tydlighet när det gäller ansvaret för att driva utvecklingsfrågor inom naturreservat och andra natur- och friluftsområden.

Förvaltningen har i olika sammanhang fört fram Lilla Sickla som ett utvecklingsområde för staden. Fastighetskontoret som äger byggnaderna är en viktig aktör i det arbetet.

Förvaltningen deltar gärna i ett samarbete, då det natursköna bostadsnära området har stor potential att bli ett attraktivt utflyktsmål. I och med att ny bebyggelse planeras i närområdet har frågan fått än större aktualitet.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Förvaltningen har som mål att genom samordnade insatser stödja alla personer med försörjningsstöd till sysselsättning eller arbete. Flertalet personer som uppbär försörjningsstöd har varit borta från arbetsmarknaden under lång tid. Inom stadsdelsområdet finns många arbetslösa försörjningsstöddagare som inte har ingått i Jobbtorgs målgrupp. Förvaltningen behöver därför tillsammans med Jobbtorg kompletterande insatser för den gruppen bland annat genom utredningar om personernas arbetsförmåga och med strukturerat samarbete med hälso- och sjukvården. Arbetsmarknadsförvaltningen och stadsdelsförvaltningen har påbörjat arbete med anpassade stödinsatser för målgruppen.

Medelbidraget inom försörjningsstödet har varierat mycket under året och har under vissa månader varit högre än stadens snitt. Kartläggning av orsaker för detta med efterföljande

handlingsplan behöver vidareutvecklas i syfte att bromsa denna utveckling.

Förvaltningen ser också fram emot att staden kommer igång med samordningsförbund.

Statens ansvar för etablering av nyanlända sträcker sig över en tvåårsperiod då de nyanlända uppbär etableringsersättning. Om behov av fortsatt stöd finns är därefter alternativet att söka försörjningsstöd för de personer som inte fått arbete eller som har höga boendekostnader.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Förvaltningen har organiserat arbetsmarknadsåtgärderna tillsammans med sysselsättning för personer med psykiska funktionshinder inom enheten för arbetsverksamheter.

Gruppen unga vuxna 18-24 år är prioriterad bland annat genom att en socionom är anställd på enheten för arbetsverksamheter som stöd för socialsekreterarna. För att nå arbetslösa unga har Jobbtorg Unga viss verksamhet i Skarpnäcks kulturhus, eftersom målgruppen är störst på Skarpnäcksfältet. Unga arbetslösa får även särskilda insatser från handläggare på förvaltningen som arbetar med målgruppen.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

Under åren 2016-2019 beräknas pris- och löneökningarna innebära kostnadsökningar om cirka 25,0 mnkr per år. En oförändrad budget enligt plan och beräknade kostnadsökningar medför krav på effektiviseringar under planperioden.

3.1 Drift

Anslag för nämndens verksamhet (mnkr)	Budget 2016	Plan 2017	Plan 2018	Plan 2019
Kostnader	1 113,9	1 112,3	1 113,0	1 113,0
Drift och underhåll	1 107,7	1 106,1	1 106,8	1 106,8
Avskrivningar	5,4	5,4	5,4	5,4
Internräntor	0,8	0,8	0,8	0,8
Intäkter	-32,7	-32,7	-32,7	-32,7
Netto	1 081,2	1 079,6	1 080,3	1 080,3

Förvaltningens nettobudget för driftverksamheten uppgår till 1 081,2 mnkr. Under förutsättning att pris- och löneökningarna stannar vid 2,5 procent under de närmaste åren kommer föreslagen plan att innebära krav på effektiviseringar om cirka 27,0 mnkr per år. Kostnaderna för avskrivningar kommer överskrida planerad nivå med cirka 1,8 mnkr år 2017 och 1,7 mnkr år 2018. Dessa kommer stadsdelsnämnden begära budgetjusteringar för under nästkommande år. Internräntan beräknas till 1,75 procent för åren och kommer överskrida planerad nivå med cirka 0,6 mnkr år 2017 och 0,6 mnkr år 2018, även detta kommer nämnden begära budgetjustering för under nästkommande år.

Fördelningsnycklar

Inom stadsdelsområdet finns Stockholms största naturreservat, Flaten, och den del av landets mest välbesökta naturreservat Nackareservatet som ligger inom staden. För skötsel av naturreservaten, för att bland annat bibehålla höga naturvärden, finns skötselplaner. Den nu gällande fördelningsnyckeln för stadsmiljö tar ingen hänsyn till de kostnader som det medför att sköta naturreservaten. Systemet att årligen söka medel medför en osäkerhet om utfallet och förhindrar en mer långsiktig planering.

Förvaltningen arbetar tillsammans med andra förvaltningar i ett projekt med syfte att uppnå budgetmålet ”att tillgängliggöra stadens naturreservat för stockholmarna samt arbeta med hur rekreativa och ekologiska värden kan utvecklas och stärkas i reservaten”. För naturreservat inom Stockholm stad saknas medel för utveckling. Det kan till exempel avse anläggning av vandringsleder, elljusspår och rastplatser. För att uppnå målet behövs budgetmedel.

Detsamma gäller skötsel och utveckling av de officiella strandbaden. En omsorgsfull skötsel av strandbaden medför stora kostnader. Förvaltningen anser därför att fördelningsnyckeln bör ses över.

Ekonomiska utmaningar

Stockholm växer kraftigt. Många av stadens fördelningsnycklar bygger på variabeln befolkning. Det är av största vikt att dessa verksamheter där budgeten fördelas via en fördelningsnyckel kompenseras för befolkningsökning. De stadsdelar där befolkningsökningen relativt sett är lägre än övriga staden drabbas annars av en urholkad budget. Det kan innebära att verksamheter måste avvecklas eller att de politiska prioriteringar som kommunfullmäktige har beslutat om inte kan verkställas.

Under ett flertal år har myndighetsdelen inom verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning redovisat underskott. Trots omfördelningar från andra verksamhetsområden är det svårt att få en budget i balans.

Ett nytt ersättningssystem för hemtjänst genomfördes i staden under år 2014. I 2016 års budget är timersättningen höjd med 2,0 procent och en översyn av ersättningssystemet pågår. Förvaltningen ställer sig positiv till översynen, men ser gärna att processen påskyndas.

Förvaltningen har förskolor i paviljonger och i en del nedslitna lokaler. Dessa lokaler måste växlas över till nya lokaler vilket innebär höga kostnader både för avveckling av de gamla lokalerna men också kostnader för nybyggnation. I dag får förvaltningarna inga extra medel för dessa stora kostnader. Utväxlingen måste således finansieras av förskoleschablonen.

Utbyggnaden av gruppboendestäder medför högre hyreskostnader för förvaltningen vilket inte täcks av tilldelad budget. Dels finns en skillnad mellan vad förvaltningen kan ta ut i hyra av de boende och faktisk hyra. Dels ersätts den boende av förvaltningen med KBH (kommunalt bostadsbidrag för handikappade) vilket förvaltningen inte får budgetförstärkning för.

Nybyggnationen medför oftast även en ökad kostnad för gemensamhetsytor som förvaltningen inte fullt ut kan få ersättning för av de boende.

I dagsläget är förvaltningens handläggning av ensamkommande barn och ungdomar präglad av den stora flyktingtillströmningen. Förvaltningens uppfattning är att den ersättning som erhålls för mottagandet inte räcker för att täcka samtliga kostnader som förvaltningen har för handläggning inom området. Staden behöver en långsiktig strategi inom området för att kunna planera och finansiera handläggningskostnader över tid.

Ambitionsnivån i stadens parkprogram "Den gröna promenadstaden" är hög. I programmet konstateras: "När Stockholm växer är det givet att stadens satsningar på att sköta parkerna behöver öka i proportion till det tryck som en växande befolkning innebär". Ökade satsningar kräver ökad driftbudget. Utan det kommer mycket av det som föreslås i programmet inte att kunna uppfyllas.

3.2 Investeringar

Utifrån den lokala parkplanen för Skarpnäck har förvaltningen lämnat in underlag för önskade investeringsprojekt till trafikkontoret, som därefter gör en samordnad prioritering för hela staden. Högsta prioritet har att fortsätta den påbörjade upprustningen av lekparken Gullpigan i Hammarbyhöjden. För de kommande åren inom planperioden har medel söpts för en upprustning av parkleken Skyfallet i Björkhagen, en kvarterspark i kvarteret Skattmästaren i Skarpnäcks gård, upprustning och utveckling av naturparken Viloparken och närliggande gångstråk i Enskededalen-Kärrtorp.

Plan för parkinvesteringar, mnkr

Prioritet	Projekt	Åtgärd	Kalkyl
1	Gullpigan, etapp 2	Upprustning av lekpark	2,0
2	Skyfallet	Upprustning av en parklek	6,1
3	Kv. Skattmästaren	Upprustning av kvarterspark/lekpark	2,5
4	Viloparken-Gränsberget	Upprustning av naturpark och gångstråk	1,0

4 Övriga redovisningar

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm

Kommissionen har nyligen presenterat fyra delrapporter, i vilka ett antal rekommendationer och åtgärdsförslag framförs. Stadsdelsnämnderna är delansvariga för genomförandet av vissa åtgärder och huvudansvarig för en åtgärd. Generellt sett bedömer Skarpnäcks stadsdelsförvaltning möjligheterna att bidra till åtgärdernas utförande som goda, men alla åtgärder kan inte genomföras inom ramen för befintlig budget. För att kunna bedöma hur stora behov av ytterligare resurser som krävs för att genomföra åtgärderna behövs dock mer detaljerad information om åtgärdernas innebörd och stadsdelsnämndens roll i genomförandet. Förvaltningen vill betona vikten av stabilitet i finansieringen för att kunna uppnå de resultat som åtgärderna syftar till, då de i många fall kräver ett långsiktigt arbete med att bygga upp samverkansformer och skapa tillit och förtroende hos invånare och samarbetspartners. Särskilt i de fall då åtgärderna innebär att hyreskontrakt för lokaler måste tecknas är långsiktighet i finansieringen en förutsättning.

I delrapporten "*Stad i samverkan – Stockholms stad och civilsamhället*" finns nio åtgärdsförslag för vilka stadsdelsnämnderna är delansvariga. Åtgärderna syftar till att stärka civilsamhället och samarbetet mellan dess aktörer och stadsdelen. Skarpnäcks stadsdelsförvaltning arbetar aktivt med olika former av samverkan med det civila samhället, bland annat genom att etablera ett gott samarbete med lokala föreningar och bedriva "community work". Under de kommande åren har förvaltningen för avsikt att genom olika

satsningar utveckla detta arbete. Bland annat inleds under våren 2016 en satsning, i samarbete med studieförbundet Sensus, på att göra Skarpnäcks kulturhus mer tillgängligt för allmänheten och det civila samhällets aktörer, samt undersöka hur förvaltningen på olika sätt kan stötta dessa aktörer i sin verksamhet. Rapporten innehåller även två förslag gällande ansökan och fördelning av stadens bidrag till föreningsliv och civilsamhälle. Det ena förslaget är att ta fram stadsövergripande riktlinjer och det andra att digitalisera ansökningsprocessen och skapa ”en väg in”. Förvaltningen ställer sig positiv till dessa förslag.

I delrapporten *”En skola där alla ska lyckas”* finns ett åtgärdsförslag för vilket stadsdelsnämnderna är huvudansvariga – att etablera fler lokala Community Centers, vilket bör samordnas med stadsdelsnämndernas uppdrag om att inrätta fler medborgarkontor. Skarpnäcks stadsdelsförvaltning ser även en möjlighet till samordning med förslaget att etablera medborgardrivna mötesplatser som framförs i rapporten. Förvaltningen bedömer även att detta förslag ligger i linje med den pågående utvecklingen av verksamheten i Skarpnäcks kulturhus. Utöver detta finns åtgärdsförslag för vilka stadsdelsnämnderna är delansvariga. Två av förslagen berör mottagandet av nyanlända, de övriga förslagen är att utveckla samverkansformerna med föräldrar och närsamhälle vid skolor med högt socioekonomiskt index och att etablera studiecirkel i områden med socioekonomiskt ogynnsamma förutsättningar. Förvaltningen ställer sig positiv till dessa förslag och bedömer att de ligger i linje med pågående arbete.

I delrapporten *”Från delad till enad stad – Översiktsplanering för social hållbarhet”* finns nio åtgärdsförslag för vilka stadsdelsnämnderna är delansvariga. Förslagen syftar till att stärka den sociala hållbarheten i stadsutvecklingen och att samordna områdesplaneringen med de lokala utvecklingsprogram som stadsdelsnämnderna tar fram. Förvaltningen ställer sig positiv till dessa förslag.

Delrapporten *”Allas rätt till kunskap – Kortutbildade i vuxenutbildning”* innehåller inga åtgärder där stadsdelsnämnderna är huvud- eller delansvariga.

Sammanfattningsvis ställer sig Skarpnäcks stadsdelsförvaltning överlag positiv till åtgärdsförslagen från den sociala hållbarhetskommisionen och ser fram emot att samarbeta med kommunstyrelsen och övriga aktörer i genomförandet av åtgärderna. Enligt förvaltningens erfarenhet är det viktigt att utformningen av insatser och modeller styrs lokalt för att passa såväl det lokala samhället som förvaltningens organisation och storlek.

Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Grunden för jämställdhetsbudgetering är könsuppdelad statistik och uppföljning av resursfördelningen. Möjligheten att ta fram könsuppdelad statistik i befintliga system, till exempel i Paraply eller Infoview, är starkt begränsad och kräver manuellt arbete. Förvaltningen önskar att staden centralt utvecklar denna möjlighet.

Inom förvaltningen är arbetet med könsuppdelad statistik påbörjat och analyser av resursfördelningen utifrån kön görs. Exempel på verksamheter som har könsindelat statistik är personligt ombud, anhörigstöd, ungdomsmottagningen och ungdomsgårdarna. Vid ansökan om föreningsbidrag ska föreningarna redovisa medlemsantal utifrån kön. Vid redovisning av föreningars aktiviteter krävs redovisning av könsindelat statistik.

Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Förvaltningens förskolor kommer att se över och revidera riktlinjerna för hur likabehandlingsarbetet ska bedrivas. En dokumenterad rutin ska tas fram vilken ger en tydligare redovisning till huvudman.

Inom individ- och familjeomsorgens verksamheter finns god kunskap om barnens rättigheter. Att värna om barnets bästa är själva grunden för arbetet inom till exempel barn och ungdomsvården och en viktig fråga även i övriga verksamheter. Utvecklingsarbete pågår inom barn och ungdomsvården med att i större omfattning ta del av barnens synpunkter i utredningar.

Inom missbruksvården pågår diskussioner och utvecklingsarbete kring barnperspektivet, vilka aspekter av barnperspektivet som ska finnas med i utredningar och hur detta ska dokumenteras. Frågor ska alltid ställas till exempel om brukaren har barn och det ska framgå hur barnets situation kan komma att påverkas av de beslut som fattas. Alla utredningar ska ha med punkten ”barnperspektiv”. Internkontroll kommer att följa upp hur arbetet utvecklas.

Inom ekonomiskt bistånd pågår också ett utvecklingsarbete med att tydligare beskriva barnens situation. Vid ärendedragningar och andra genomgångar uppmärksammas barnens situation.

Förvaltningen har ett behov att öka kompetensen i arbetsgrupperna. Förvaltningen ser gärna att staden bjuder in till gemensamma utbildningar.

Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Förvaltningen kommer att använda resultaten från brukarundersökningar för att analysera brukarnas upplevelser verksamheterna. Även inkomna synpunkter och klagomål är viktiga att analysera i detta syfte. Arbetet med att belysa utmaningar och göra prioriteringar bör ske på respektive arbetsplats, till exempel på arbetsplatsträffar.

Förvaltningen har en treårig jämställdhets- och mångfaldsplan som vänder sig till alla chefer och medarbetare inom förvaltningen. Planen tas upp på alla arbetsplatsträffar en gång per år. En kortversion kommer också tas fram som ska spridas till nya medarbetare i samband med introduktionen.

Förvaltningen har inte haft något diskrimineringsärende på flera år.

Ledarförsörjning och kompetensutveckling

I förvaltningen finns tio chefer (inklusive biträdande eller motsvarande) som är 60 år eller äldre. Det motsvarar 27 procent av cheferna. Förvaltningen kommer att arbeta med ledarförsörjningsfrågan så att arbetet blir mer strukturerat. Chefs- och ledarskapet måste göras mer attraktivt för att visa för medarbetare att det kan vara en utvecklande fortsättning i deras karriärer. Medarbetare som vill och har potential att bli chef ska uppmuntras att ta ett större ansvar som ledare eller gå vidare till chefstjänster. Förvaltningen ser behov av fortsatta stadsgemensamma satsningar på trainee- och chefsutvecklingsprogram.

Rekryteringsläget är mycket ansträngt gällande socialsekreterare, biståndsbedömare och förskollärare. Effekterna av detta är att det finns få eller inga personer att välja på vid en rekrytering. Det pressar i sin tur upp lönerna för vad förvaltningen måste betala både för nyexaminerade och för personer med mer erfarenhet. Lönespannet i befattningarna minskar då förvaltningen inte kan höja lönerna på befintlig personal i samma utsträckning. Medarbetarna får också lägga stor del av sin arbetstid på introduktion av nya kollegor, tid som

tas från ordinarie arbetsuppgifter. Förvaltningen kommer att fortsätta vidareutveckla arbetet med arbetsmiljön så att den goda kvaliteten i verksamheten behålls. Detta lägger också grunden för att kunna attrahera kandidater till att vilja arbeta i just Skarpnäcks stadsdelsförvaltning.

För att överföra kompetens och kunskap mellan mer erfarna medarbetare och nyanställda arbetar många enheter med särskilt utsedda handledare eller mentorer. Gällande kompetensutveckling efterfrågas generellt mer kunskap kring jämställdhet- och mångfaldsfrågor, jämställdhetsintegrering och normkritiskt tänkande. Inom förskolan lyfter man även kompetensutvecklingsbehov inom områden som likabehandling, genuskunskap, barn i behov av särskilt stöd, hållbarhetsfrågor och ergonomi. Inom socialtjänsten ligger fokus på olika kompletterande utbildningar för biståndsbedömare och socialsekreterare, exempelvis kring grundläggande riktlinjer, utbildning i ”Signs of Safety”, samtal med barn och MI. Förvaltningen kommer under den kommande treårsperioden uppmuntra enheterna att ta del av den kompetensutveckling som kommer erbjudas centralt från staden, gällande bland annat socialsekreterare.

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Inledning

Stadsdelsområdets befolkningstal fortsätter att öka under kommande treårsperiod. Det sker en marginell ökning av barn i förskoleåldern. Förvaltningen har en lokalstrategigrupp inom förskolan. Denna arbetar med förvaltningens lokalbehov på lång sikt kopplat till förändringar i befolkningssammansättningen och ändrade behov. Förvaltningen genomför även träffar och har kontakt med utbildningsförvaltningen och SISAB för att diskutera förändringar i lokalbeståndet.

Behovet av vård- och omsorgsplatser för äldre minskar fram till 2020 eftersom antalet personer över 80 år kommer att minska i stadsdelsområdet.

I staden finns behov av nya gruppboheter och serviceboheter för personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen vill bidra till stadens utbyggnad av boheter. I de större byggprojekt som planeras i stadsdelsområdet har förvaltningen anmält intresse för nya gruppboheter och serviceboheter. Av olika anledningar, som inte förvaltningen råder över, har dessa projekt dragit ut på tiden och försenats.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler

Förskoleverksamhet

Antalet förskolebarn ökar marginellt. Behovet av förskoleplatser är ojämnt fördelat i stadsdelsområdet. Det är framför allt i Hammarbyhöjden och Björkhagen som behovet av platser ökar.

Förvaltningen har ett stort antal paviljonger och mindre förskolor med två avdelningar. Dessa förskolor behöver ersättas med friliggande förskolor med minst fyra avdelningar.

Det pågår ett programarbete för ökad bostadsbebyggelse i Hammarbyhöjden och Björkhagen. I arbetet med programmet finns behovet av förskoleplatser med och flera platser har pekats ut

för friliggande förskolor.

I Bagarmossen och Skarpnäck pågår också ett programarbete för ny bostadsbebyggelse. Även här finns behovet av platser för nya friliggande förskolor med.

Äldreomsorg

Antalet personer över 80 år kommer att minska i stadsdelsområdet framledes och behovet av vård- och omsorgsboendeplatser kommer att minska fram till 2020.

I stadsdelsområdet finns idag ett antal vård- och omsorgsboenden, varav ett hyrs av förvaltningen och drivs på entreprenad av Vardaga AB. Resterande platser kommer förvaltningen att fortsätta att köpa av andra stadsdelsförvaltningar och vårdgivare.

Den äldre byggnaden på vård- och omsorgsboendet Hemmet för Gamla uppfyller troligen inte dagens krav på god arbetsmiljö och måste på sikt avvecklas. Planer på att ersätta den med ett nytt vård- och omsorgsboende finns.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

I staden finns ett behov av fler gruppboendestäder och serviceboendestäder för personer med funktionsnedsättning och stadsdelsnämnden har ett ansvar för att behovet tillgodoses. Under planperioden bedöms behovet av nya gruppboendeplatser för personer med funktionsnedsättning vara cirka 20 i stadsdelsområdet. Det gäller personer som idag bor på elevhem och korttidshem samt vuxna personer som bor hemma hos sina föräldrar.

De ökade kostnader som uppstår vid ombyggnader och investeringar i form av hyrestillägg täcks inte av de stimulansbidrag som erhålls. Stadsdelsnämnden måste ges ekonomiska förutsättningar för att fullt ut ta ansvaret för en nettoutökning av gruppboendestäder.

Individ- och familjeomsorg inkl socialpsykiatri

Förvaltningen har ett stödboende för personer med psykisk funktionsnedsättning, som drivs av Omsorgshuset AB. Det saknas bostäder i staden för målgruppen och det kvarstår ett behov av sådan utbyggnad. Sedan 2010 finns valfrihet för insatser för målgruppen och sedan 2011 upphandlas insatserna enligt LOV. Boendeplatserna förmedlas genom förmedlingskansliet.

När det gäller försöks- och träningslägenheter har förvaltningen hittills haft full behovstäckning när det gäller personer med psykiska funktionsnedsättningar och missbruk och för hemlösa. Förvaltningen medverkar även i projektet ”Bostad först”, vilket utökat möjligheterna att erbjuda personer med komplexa vårdbehov ett mer långsiktigt boende. Det är viktigt för de kommande tre åren att förvaltningen i hög utsträckning kan lösa boendefrågorna för ovanstående målgrupper genom alternativ på hemmaplan främst genom en god tillgång på tränings- och försökslägenheter.

5.3 Kapacitetsbeskrivning

Förskoleverksamhet

Med 14 barn i grupperna för yngre barn och 18 barn i grupperna för äldre barn finns idag kapacitet för sammanlagt 1 865 barn i förskolan. Det var 1 946 barn inskrivna på förvaltningens förskolor i januari 2016.

Verksamhet för barn, kultur och föreningsverksamhet

Förvaltningen driver tre parklekar och en öppen förskola. I stadsdelsområdet finns tre ungdomsgårdar för ungdomar mellan 13-18 år och en ungdomsgård för ungdomar äldre än 18 år. Ungdomsgårdarna finns i Björkhagen, Bagarmossen och på Skarpnäcksfältet. På

Skarpnäcksfältet finns Skarpnäcks kulturhus.

Äldreomsorg

Förvaltningen har idag ett boende för äldre, Hemmet för Gamla med 129 lägenheter, som drivs på entreprenad av Vardaga AB. Verksamheten har idag ett mindre antal tomplatser.

Det finns en dagverksamhet för dementa med 35 platser. Verksamheten är belägen i Hemmet för Gamla och drivs även den på entreprenad av Ersta Diakoni. Verksamheten är idag inte fullbelagd.

På Hammarbyhöjdens trygghetsboende och i Skarpnäcks kulturhus finns öppna dagverksamheter.

Förvaltningen har en personallokal för hemtjänstpersonal.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Det finns idag 13 gruppboendestäder och en servicebostad med totalt 77 lägenheter inom omsorgen för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning (LSS). Alla lägenheterna är fullvärdiga och det finns idag ingen lägenhet som är tom. Verksamheten drivs av Attendo Care AB.

Förvaltningen har 85 platser inom daglig verksamhet som också drivs av Attendo Care AB.

Individ- och familjeomsorg inkl socialpsykiatri

Förvaltningen har ett stödboende för personer med psykisk funktionsnedsättning med Fallskärmsgatan 10 som bas. Till basen är ytterligare nio lägenheter i närområdet kopplade. Verksamheten drivs av Omsorgshuset Stockholm AB.

Därutöver har förvaltningen cirka 90 tränings- och försöklägenheter. På Skarpnäcksfältet finns ett ungdomsboende med tio lägenheter och det finns ytterligare fyra satellitlägenheter för ungdomar i stadsdelsområdet. Det finns 17 genomgångsbostäder för hemlösa familjer.

Förvaltningen driver en mottagning för missbrukare med samsjuklighet (Samteamet). Den drivs tillsammans med stadsdelsförvaltningarna i Enskede-Årsta-Vantör och Farsta samt landstingets specialiserade beroendevård och allmänpsykiatri. Förvaltningen har tillsammans med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning och Stockholms läns sjukvårdsområde, SLSO, en ungdomsmottagning lokaliserad på Gullmarsplan.

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

Förskoleverksamhet

Planeringen sker på kort och lång sikt. Den långsiktiga behovsnivån ska lösas med permanenta lokaler med minst fyra grupper. Eventuella behovstoppar därutöver ska lösas med tillfälliga lokaler som snabbt kan ställas upp och därefter tas bort.

Under 2016 startar tre nybyggda förskolor med sexton nya avdelningar. Det medför att flera paviljonger och förskolor med två avdelningar kan avvecklas under 2016 och 2017.

I Hammarbyhöjden och Björkhagen är behovet av förskoleplatser stort och det pågår ett programarbete för ökad bostadsbebyggelse i området. I det arbetet finns behovet av förskoleplatser med och flera platser har pekats ut för friliggande förskolor. Tillsammans med Sisab planeras tre ny friliggande förskolor i området.

I Bagarmossen och Skarpnäck pågår ett programarbete för ny bostadsbebyggelse och det

kommer att byggas bostäder i området kring Bergholmsskolan. I samband med det måste förskolorna på Rusthållarvägen 38 och Bergsrådsvägen 3 rivas. Som ersättning för dessa förskolor planeras en ny förskola med åtta avdelningar i området vid Stångåvägen i Bagarmossen.

På Skarpnäcksfältet planerar förvaltningen tillsammans med Sisab för en ny friliggande förskola med sex avdelningar. I området finns flera förskolor med tre avdelningar som är nedslitna och ska avvecklas.

Äldreomsorg

Behovet av vård- och omsorgsboende för äldre minskar för närvarande generellt. Den äldre byggnaden på Hemmet för Gamla uppfyller troligen inte dagens krav på god arbetsmiljö och måste avvecklas. Som ersättning planeras ett nytt vård- och omsorgsboende i Bergholmsbacken i Bagarmossen. Förvaltningen har gett Micasa i uppdrag att söka markanvisning.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

I staden finns behov av nya gruppboendestäder och serviceboendestäder för personer med funktionsnedsättning.

Under hösten 2016 färdigställs en gruppboendestad med 6 lägenheter och gemensamhetsutrymmen på Finn Malmgrens väg i Hammarbyhöjden. Verksamheten startar i januari 2017.

I samband med att Svenska Bostäder bygger nya bostäder byggs en gruppboendestad med 6 lägenheter och gemensamhetsutrymmen i kv Ståthållaren i Bagarmossen. Byggstart beräknas ske under hösten 2016.

I Kärrtorps centrum planerar Svenska Bostäder att bygga ca 60 nya bostäder. Förvaltningen planerar ett serviceboende 10-12 lägenheter och en gemensamhetslägenhet i det här projektet.

I förtätningsprojekten i norra och södra stadsdelsområdet överväger förvaltningen ytterligare byggnation av gruppboendestäder alternativt serviceboendestäder. I stadsdelsområdet sker även viss kompletteringsbebyggelse men där bedömer förvaltning att det inte är lämpligt med gruppboendestäder eller serviceboendestäder eftersom det är alltför små projekt.

5.5 Kostnadsutveckling

Förskoleverksamhet

	2016	2017	2018	2019
Hyra (tkr)	43 000	48 000	49 000	52 000

Flera nya förskolor byggs under perioden, vilket innebär en väsentlig ökning av hyreskostnaderna. Bidraget för förskolor med hög hyra kompenserar till viss del den höga hyran i nya förskolor.

Verksamhet för barn, kultur och fritid

	2016	2017	2018	2019
Hyra (tkr)	4 670	4 763	4 859	4 955

Äldreomsorg

	2016	2017	2018	2019
Hyra (tkr)	12 200	12 444	12 700	13 000
Hyresintäkter	8 420	8 578	8 750	8 925

Hyreskostnaden redovisas med moms (omsorgsmoms) avdragen.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

	2016	2017	2018	2019
Hyra (tkr)	11 400	12 200	13 000	13 260
Hyresintäkter	5 740	6 340	6 940	7 080

Hyreskostnaden redovisas med moms (omsorgsmoms) avdragen.

Individ- och familjeomsorg inkl socialpsykiatri

	2016	2017	2018	2019
Hyra (tkr)	9 403	9 613	9 823	10 033
Hyresintäkter	9 140	9 350	9 560	9 770

Antalet försöks- och träningslägenheter ökar med ca 2-4 st per år.

5.6 Effektiviseringsmöjligheter

Förvaltningen har under flera år arbetat med att effektivisera de administrativa lokalerna. Det finns i dagsläget en brist på arbetsplatser på förvaltningskontoret och behovet ser inte ut att minska under perioden.

5.7 Övrigt

Utbyggnad av omsorgslägenheter

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Under treårsperioden startar förvaltningen en ny gruppbostad med sex lägenheter i januari 2017 och en gruppbostad med sex lägenheter som beräknas vara färdig 2018.

I de större byggprojekt för nya bostäder som tidigare planerades i stadsdelsområdet har förvaltningen anmält intresse för nya gruppbostäder. Av olika anledningar, som inte förvaltningen råder över, har dessa projekt dragit ut på tiden och försenats. I det programarbete för ökad bostadsbebyggelse som nu pågår för norra och södra delen av stadsdelsområde har förvaltningen anmält intresse för gruppbostäder och serviceboenden.

De ökade kostnader som uppstår vid ombyggnader och investeringar i form av hyrestillägg täcks inte av de stimulansbidrag som erhålls. Stadsdelsnämnden måste ges ekonomiska förutsättningar för att fullt ut ta ansvaret för en ökning av gruppboستadsplatser. Det finns en mellanskillnad mellan vad stadsdelsnämnden kan ta ut i hyra av de boende och faktisk hyra. I

schablonerna från staden ingår ingen ersättning för hyror varför det föreligger stora svårigheter att klara driftskostnaderna.

Individ och familjeomsorg inkl socialpsykiatri

I samband med de större projekten med ny bostadsbebyggelse har förvaltningen anmält intresse för nya serviceboenden för psykiskt funktionsnedsatta.